

Om grænsen for relativ fattigdom

Til Danmarks Statistiks brugere

Papirets indhold

I forbindelse med Ydelseskommisionens afrapportering har der været stor fokus på den fattigdomsgrænse, som Danmarks Statistik har udarbejdet til opfølgning på FN's verdensmål. Dette papir har til formål at beskrive, hvordan indikatoren for relativ fattigdom skal tolkes, fordele og ulemper ved indikatoren samt adressere de væsentligste forskelle mellem DST og Ydelseskommisionens opgørelser af relativ fattigdom. Endelig beskrives overordnet de forskellige tilgange til fattigdomsmåling.

Hvad måles med relativ fattigdom?

Danmarks Statistiks indikator for relativ fattigdom kan tolkes som en indikator for, hvor mange som - efter alle faste udgifter er betalt - har meget få penge eller intet til overs til fritidslivet i det pågældende år. Fattigdomsgrænsen ligger relativt tæt på de såkaldte **minimumsbudgetter**, som viser, hvilken indkomst forskellige familier har behov for, at kunne leve et beskedent liv i økonomisk forstand.

Et økonomisk begrænset fritidsliv

For personer og familier under grænsen vil det oftest være svært at få råd til at besøge familie i den anden ende af landet, holde ferier eller sende børnene til fritidsaktiviteter. Denne type afsavn kan også måles mere direkte – mere om det i afsnittet om subjektive fattigdomsmål, hvor der gennem interviewundersøgelser spørges ind til personers egen opfattelse af deres økonomiske situation og afsavn.

De mere basale afsavn bør måles med lavere grænse

Ovenstående betyder omvendt også, at de familier, som ligger lige omkring eller lige under grænsen har råd til at dække de mest basale udgifter til mad, bolig, elektricitet, varme, transport og internet mv. Personer og familier, der oplever denne type afsavn vil derfor oftest have et indkomstniveau et godt stykke under grænsen.

Boks 1 Definition af relativ fattigdom: Hvornår er man fattig?

En person eller en familie betragtes som relativt fattig, såfremt de både har:

- En ækvivaleret disponibel indkomst under lavindkomstgrænsen i året
- En ækvivaleret nettoformue ekskl. pension under lavindkomstgrænsen ved årets start

Lavindkomstgrænsen er fastsat til 50 pct. af medianindkomsten målt på ækvivaleret disponibel indkomst. Den følger derved den generelle indkomstudvikling i samfundet. Se de månedlige beløb for forskellige familietyper i tabellen <http://www.statistikbanken.dk/for10>

Personer i familier, hvor hovedforsørgeren i familien er studerende, samt unge der er flyttet hjemmefra i løbet af året, bliver ikke betegnet som fattige, selvom de opfylder ovenstående betingelser. Læs mere på https://www.dst.dk/ext/arbejde-loen-og-indkomst/Relativ_fattigdom_SDG--pdf

---

Indikator

Indkomstgrænsen, der benyttes til indikatoren for relativ fattigdom, er en arbitrært fastsat grænse – som dog ligger tæt på minimumsbudgetterne. Der er ikke tale om et præcist mål. Det er helt legitimt at sætte spørgsmålstegn ved, om grænsen er sat for lavt eller for højt. Lige så relevant kan det være at diskutere det bagvedliggende indkomstbegreb og den måde, hvorpå der korrigeres

for de stordriftsfordele familier har ved at bo flere sammen og deles om visse udgifter – også kendt som ækvivalering. Derfor er det vigtigt at undlade at tolke for hårdt på indikatorens niveau – altså antallet af relativt fattige. Derimod kan indikatoren med fordel bruges til at se på udviklingen over tid samt sammensætningen af gruppen på fx alder, herkomst, geografi og socioøkonomiske faktorer.

Usikkerhed på individniveau Ser man på de enkelte personer og familier, der ligger lige omkring fattigdomsgrænsen, så vil man opleve store forskelle i familiernes levevilkår. Den største kilde til forskellene er huslejeniveauer. I Danmark betyder bl.a. huslejereguleringen og den almene boligsektor, at nogle familier bor i en bolig til en lav pris, hvor andre oplever at betale en højere pris for en tilsvarende bolig. En anden stor kilde til forskel er udgifter til transport, som også kan variere betydeligt afhængigt af, om man bor i en af de store byer eller på landet. Dette betyder, at man kan finde familier lige under grænsen for relativ fattigdom, som har en rimelig økonomisk situation, og man kan også finde personer med økonomi over grænsen, som skal kæmpe for at få tingene til at hænge sammen økonomisk.

Kan man lave en mere præcis indikator? En mere præcis indikator vil kræve bedre data omkring boligkvalitet, energieffektivitet af boligen, huslejeniveau samt faste udgifter til transport, afdrag på lån, medicin og afhængigheder som fx rygning mv. Det vil kræve større interviewundersøgelser eller tilvejebringelsen af et bedre datagrundlag at tage bedre højde nogle af alle disse forhold – men uanset, så bliver fattigdomsmåling aldrig en eksakt videnskab.

Længden af tidsperioden under grænsen

Et år i stedet for tre Til monitoreringen af FN's bæredygtighedsmål har Danmarks Statistik valgt, at sige, at man "kun" skal ligge under grænsen i et år for at blive betragtet som relativt fattig. Den tidligere officielle danske fattigdomsgrænse betragtede kun personer, som havde været under grænsen i 3 år i træk som relativt fattige.

Aktualitet er den væsentligste årsag Årsagen til dette valg er primært, at opgaven bestod i at lave en aktuel indikator, der gør det muligt at følge udviklingen over tid. Der er i forvejen et års forsinkelse på at producere data om fattigdom. Hvis man gør det til et krav, at personer skal have været under grænsen i 3 år i træk, så går der altså omkring 4 år fra, at der sker en ændring, som giver udslag i flere relativt fattige, til at man kan se størstedelen af effekten på indikatoren. Med en 3-årig grænse er det fx først i vores data fra november 2020, at kontanthjælpsloftet, der blev indført i 2016, får fuldt gennemslag. En 1-årig grænse er altså bedre, hvis man gerne vil kunne følge en mere aktuel udvikling. Til gengæld indebærer en 1-årsgrænse, at et midlertidigt indkomstbortfald kan føre til en klassifikation, som relativt fattig.

En 3-årig grænse kan også være relevant 3-årig grænse kan også være relevant Det kan derfor sagtens være relevant at supplere den 1-årige opgørelse med en 3-årig grænse, hvis man har en politisk målsætning om at begrænse langvarig fattigdom, eller hvis forskere ønsker at analysere en gruppen af personer med langvarige økonomiske problemer.

Hvorfor lige halvdelen og relation til minimumsbudgetterne

Hvorfor halvdelen af medianindkomsten? Valget af en indkomstgrænse på 50 pct. af medianindkomsten følger både tidligere nationale og nuværende internationale standarder for måling af relativ fattigdom. Grænsen var blandt andet en del af kriterierne i [den tidligere offici-](#)

[elle nationale fattigdomsgrænse](#) og har mange år været en del af Finansministeriets økonomiske redegørelser om indkomstulighed.

International standard	Hertil kommer at både Eurostat, OECD og FN anvender samme overordnede tilgang til måling af relativ fattigdom. Eurostat har dog valgt 60 pct. af medianindkomsten, som den primære grænse fremfor 50 procent. Vores vurdering er dog, at de 60 pct. er for højt til måling af fattigdom i Danmark. Det skyldes primært det høje indkomstniveau og de universelle velfærdsydelser her til lands. Herudover har vi i Danmark valgt ikke at inkludere studerende og familier med stor formue i gruppen af relativt fattige, hvilket betyder, at der sammenholdt med de internationale standarder opereres med en forholdsvis snæver definition af relativt fattige.
Indkomstgrænsen flugter godt med minimumsbudgetter	Da indkomstgrænsen på de 50 pct. af medianindkomsten til FN's bæredygtighedsmål blev fastlagt, blev der også skelet til de såkaldte minimumsbudgetter , som blev offentliggjort af Rockwool Fonden i 2016. Det viste sig her, at der både i forhold til niveau og udvikling over tid var ret god overensstemmelse mellem niveauet for minimumsbudgetterne og 50 pct. af medianindkomst.
Hvad er et minimumsbudget?	Minimumsbudgetter bliver til ved at en gruppe af forbrugsekspertter vurderer, hvad et rimeligt minimumsforbrug er for forskellige familietyper er. Her fastsættes passende minimumsbeløb til boligudgifter, mad, dagligvarer, medicin, varige forbrugsgoder samt et beskedent beløb til kultur og fritid mv.
God overensstemmelse med grænsen for relativ fattigdom	Ydelseskommisionen har priskorrigeret og delvist opdateret disse budgetter. At der fortsat er rimelig overensstemmelse mellem budgetterne og indkomstgrænsen for relativ fattigdom fremgår af tabellen nedenfor. Generelt ligger grænsen for relativ fattigdom efter korrektion for inflation lidt over minimumsbudgetterne.

Tabel 1 **Minimumsbudgetter vs. Lavindkomstgrænse (2021-priser)**

Familietype		Ydelses		
		Kommissionens Minimums- budgetter	Lavindkomst grænse	Minimumsb. /Lavindkomst- ratio
		DKK		
Enlige med	0 børn	10.254	10.729	95,6
	1 barn	14.279	13.948	102,4
	2 børn	16.704	17.167	97,3
	3 børn	19.675	20.385	96,5
	4 børn	23.077	23.604	97,8
Par med	0 børn	15.654	16.094	97,3
	1 barn	18.994	19.313	98,3
	2 børn	22.094	22.531	98,1
	3 børn	25.377	25.750	98,6
	4 børn	28.255	28.969	97,5

Note: Minimumsbudgettet varierer en del med fx børnenes alder. Lavindkomstgrænsen skelner kun ved 15 års alderen, hvor børn over 15 år regnes som voksne.

Kilde: [Ydelseskommisionens rapport](#), side 122 og statistikbanktabellerne [IFOR10](#) og [PRIS111](#).

En god approksimation I Danmarks Statistik anses minimumsbudgetter som en god tilgang til fattigdomsmåling. Kurven af goder, som en familie har brug for, vil dog ændre sig med det generelle velstandsniveau i samfundet og prisen herfor påvirkes fx også af afgiftsændringer. Budgetternes anvendelse til løbende monitorering af økonomiske afsavn forudsætter derfor, at budgetterne løbende vedligeholdes og opdateres. I fraværet af jævnlige opdaterede minimumsbudgetter, anses medianindkomst-metoden dog fortsat som et både godt, nemt og billigt alternativ.

Subjektive fattigdomsmål

Levevilkårsundersøgelsen og økonomisk sårbare

En alternativ måde at måle fattigdom på er at spørge personer ind til en række økonomiske og sociale afsavn, fx i forhold til mad, transport, bolig, eller fritid. Disse områder afdækkes blandt andet i Danmarks Statistiks [Levevilkårsundersøgelse](#), som er en årlig spørgeskemaundersøgelse om befolkningens levevilkår og indkomst. Her spørges der blandt andet ind til, hvorvidt familien har haft råd til ferie, har kunnet betale regninger til tiden og om de kan få pengene til at slå til i hverdagen. På baggrund af disse besvarelser har Danmarks Statistik lavet en fattigdomsindikator af den gruppe, der kaldes "økonomisk sårbare". Læs mere om [økonomisk sårbare](#). Man kan også finde flere detaljerede afsavnsindikatorer for Danmark i [Eurostats database](#) under "Material Deprivation" eller 2014 ad-hoc modulet om samme emne.

Andre mål og undersøgelser

I Ydelseskommisionens rapport nævnes også VIVE's undersøgelse [Fattigdom og afsavn](#) fra 2016. Undersøgelsens fokus er målrettet mod afsavn blandt økonomisk fattige og ikke-fattige, og der spørges ind til en bred palette af økonomiske og sociale afsavn. Ud over afsavnsundersøgelser findes der en række andre subjektive fattigdomsmål, fx selvdefineret fattigdom eller subjektive minimumsindkomster.

46.200 eller 59.700 fattige børn?

Forskelle til Ydelseskommisionens opgørelser

I Ydelseskommisionens rapport fremgår det, at der er 46.200 fattige børn i kontanthjælpsfamilier. I Danmarks Statistiks opgørelse har vi i alt 59.700 relativt fattige børn. Forskellen skyldes blandt andet, at vi i Danmarks Statistik også medregner børn i familier af ikke-kontanthjælpsmodtagere. Det kan fx være udeboende unge under 18 år, børn af unge på sabbatår, børn af selvstændige og andre som af forskellige årsager ikke modtager kontanthjælp. Hertil kommer, at Ydelseskommisionen har regnet på Finansministeriets datagrundlag - også kendt som Lovmodellen. Her defineres den disponible indkomst ikke på helt samme vis. Det giver også anledning til mindre forskelle på de to opgørelser.

Flere Ressourcer

- [Ydelseskommisionens rapport](#)
- [Find flere papirer om måling af indkomstulighed \(under dokumentation\)](#)
- [FN's bæredygtighedsmål på dst.dk](#)

Ønsker man flere tal om antallet af relativt fattige eller alternative fattigdomsopgørelser, så kan de bestilles hos [DST Consulting](#) mod betaling for arbejdstiden.

Henvendelse i tilfælde af spørgsmål til chefkonsulent Jarl Quitzau (JAQ@dst.dk)